

1. Avodah Zarah

3a

The nations still refuse to capitulate:

רבונו של עולם – [The nations] will then say: **Master of the Universe!** – **Give [the Torah] to us anew and we will observe [its precepts].**

Heaven responds:

The Holy One, Blessed is He, says to them: Fools of the world! – **Whoever toiled on the eve of the Sabbath (i.e. Friday) will eat on the Sabbath itself, but whoever did not toil on the eve of the Sabbath, from where will he eat on the Sabbath?!**^[28] – **All the same, I will accede to your request and test whether you really would have observed the Torah. I have an easy mitzvah – and its name is succah.**^[29] – **Go and perform [this mitzvah].**

The Gemara interrupts this teaching to ask:

But how can you say this, that God gives the nations one more chance? Why, R' Yehoshua ben Levi said: What is the meaning of that which is written:^[30] **“You shall keep the commandments . . . which I command you today to do them?”** – **Today, i.e. this world, was made to do them [the commandments] and not tomorrow, in the World to Come.**^[31] **“Today was made to do them; and today was not made for receiving their reward.”**^[32] **Why, then, does God give the nations a second chance in the World to Come?**^[33]

The Gemara answers:

Rather, God gives them this chance because the Holy One, Blessed is He, does not seek excuses to deal harshly with his creations. On the contrary, He seeks to provide them with ways to be successful.^[34]

The Gemara asks:

But why does God refer to [succah] as an easy mitzvah?

The Gemara answers:

It is referred to as such because [its performance] does not involve a significant monetary cost.^[35]

Returning to the teaching:

Immediately, each citizen of the nations takes the opportunity and goes to construct a succah on the roof of his house.^[36] **The Holy One, Blessed is He, then pierces them**^[37] **with the heat of the blazing sun in the Tammuz (summer) season,**^[38] **whereupon each and every one of the nations kicks his succah and leaves it,** **as it is stated: Let us cut their cords and cast off their ropes.**^[39]

The Gemara asks:

Does God really pierce them with the sun's heat?! **But you have just said that the Holy One, Blessed is He, does not seek excuses to deal harshly with his creations!**^[40]

The Gemara answers:

Making the blazing sun beat down upon the nations was a fair trial of the nations' dedication, for the Jews also must face this trial in some years, as at times

it happens that the Tammuz season extends until the Festival (i.e. Succos),^[1] **and [the Jews] too experience discomfort when performing the mitzvah of succah due to the heat of the sun – yet they do not act as the nations did.**

The Gemara asks:

One who experiences distress is exempt from the mitzvah of succah.^[2] **Certainly, then, the Jews would also vacate the succah should it become uncomfortably hot. Why, then, are the nations faulted for leaving the succah under such conditions?**

The Gemara answers:

Granted that one is exempt from remaining in the succah in such circumstances, but does one kick it as he exits?! **Certainly not!**^[3] **Thus, the nations are faulted not for their leaving the succah, but for their attitude toward being exempted from the mitzvah.**

The Gemara continues the narrative:

Immediately, upon seeing their actions, the Holy One, Blessed is He, sits and laughs about them **“as it is stated:**^[4] **He Who sits in the Heavens will laugh etc.** **”** **And regarding this verse**^[5] **R' Yitzchak said: There is never laughter in the presence of the Holy One, Blessed is He, except for that one day alone.**^[6]

2. Sukkah 26

The Gemara cites an explanatory Baraisa: THE RABBI TAUGHT IN A BARAISA: THE SICK PERSON THAT THEY REFERRED TO IN THE MISHNAH IS NOT NECESSARILY A SICK PERSON WHOSE LIFE IS IN DANGER, BUT EVEN A SICK PERSON WHOSE LIFE IS NOT IN DANGER, AND EVEN IF HE MERELY HAS AN EYE-ACHE, AND EVEN IF HE MERELY HAS A HEADACHE. RABBAN SHIMON BEN GAMLIEL SAID: R' YOSE THE MOST BRILLIANT OF HIS GENERATION ALLOWED ME AND MY ATTENDANTS TO SLEEP OUTSIDE THE SUCCAH.

A related incident concerning Amoraim: Rav allowed Rav Acha Bardela to sleep under a canopy that was erected inside the sukkah, on account of the mosquitoes that were bothering him in the sukkah.

Another such incident: Rava allowed R' Acha bar Adda to sleep outside the sukkah on account of the foul odor of the white sand which was spread over the sukkah floor.

The Gemara explains Rava's rationale: This ruling of Rava is in accordance with his reasoning stated elsewhere. For Rava says

elsewhere: One who experiences distress is exempt from the mitzvah of sukkah.

The Gemara challenges Rava: But we have learned in the Mishnah: THE SICK AND THEIR ATTENDANTS ARE EXEMPT FROM THE SUCCAH. This implies that a sick person – yes, he is exempt from the sukkah; but one who merely experiences some distress – no, he is not exempt. How, then, can Rava assert that mere distress is also sufficient to exempt a person from the sukkah?

Rava's ruling is defended: In the case of a sick person, both he and his attendants are exempt from the sukkah; whereas in the case of a person in distress, only he is exempt from the sukkah, but his attendants are not exempt. The Mishnah, therefore, did not mention the exemption for a person in distress, since it wished to mention the exemption of the attendants as well. And the attendants are indeed exempt only in the case of sick person and not in the case of a person in distress.

3. Tosafos

4. Yerei'im - R' Elazar mi Metzud 1175

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

רגילות להיות בבית דירה אלא בית להם לבדם. ואמר רבא [כ"ז ב'] מצטער פטור מן הסוכה פ' שיש לו צער בסוכה ובצאתו ינצל וטעמא (לה) דכעין דירה בעינן ואין דרך אדם לעמוד בדירתו בצער ושיעור לצער כדתנן [כ"ח ב'] ירדו נשמים מאמתי מותר לפנות משתרתה המקפה ומי שאינו בקי כזה השיעור יהן לבבו ואם (לו) מצטער באותו ענין שבצער הזה היה יוצא מביתו רשאי לצאת מסוכתו ודוקא שעשה סוכתו מתחילה במקום שראוי לאכול ולשתות ולישן בה ונולד לו צער אחר כן אבל עשהה מתחילה במקום הראוי להצטער באכילה או בשתייה או בשינה כגון שיירא בה מגנבים לא מיבעיא דלא מופטר בהכי אלא אפילו יש סכנה וצער בשינה. ובאכילה אין צער וסכנה לא יצא ידי חובתו בלא צער בעינן והוא לא היו בעינן תדורו כיון שאינו יכול לעשות בה כל צרכי אכילה ושתיה ושינה בלא צער ומתחילה לא היו סוכה כיון דלצטרא קיימי (לו). תנן [כ"ט ב'] אוכלים ושותים עראי הנין לסוכה וכמה הוא עראי מסיק אבוי

הולכי רבים ביום כל זה נפקא מתשט בעין תדורו שכשם שאדם נביתו אינו נמנע מללכת לדרך יכן מוטער בפערו לעיל מן הסוכה הינו מתשט בעין תדורו דאין אדם דר במקום שמתער:

5. Rashi 1040-1105

רז לעיל דאלג חייב ככל המצות: צטרא דמטיא. שהסוכה מערמו כגון חמה או לילה או סוכה גדלים שמיך צק: מיבעי ליה ליתובי דעתיה. חובה עליו לישב דעתו למנוח: צמחיה לשמות.

עשרה^ל והו כאלו חוץ לסוכה: פשוט בקי. לילגל"ג: סרחא דברייתא. קרקע לנגה שהיו טוחין בה קרקעית הסוכה: פצוצר. שהסוכה מערמו: חרתי או הית. שמים או שלג

6. Mordechai 1250-1298

בזה השעור יתן לבו אם הוא מצטער בצרות עיניו שצטערה זה היה יוצא מביתו היה רשאי ללכת מסיכתו ודוקא שעשה סוכתו מתחלה במקום הראוי לאכול ולשתות ולישן בה ונולד לו הצער אחר כך אבל עשהה מתחלה במקום הראוי להצטער באכילה או בשתייה או בשינה כגון שיירא בה מגנבים ולא מופטר בהכי אלא אפילו יש סכנה וצער בשינה. ובאכילה אין צער וסכנה לא יצא ידי חובתו בלא צער בעינן והוא לא היו בעינן תדורו כיון שאינו יכול לעשות בה כל צרכי אכילה ושתיה ושינה בלא צער ומתחילה לא היו סוכה כיון דלצטרא קיימי: [ע"ה] תשמא ואוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה הניא

דיישן [ר"ף ב'] תשלם לא קריא כאן מלמעלה כאן מלמטה רש"י ורבינו הם פירשו מה שפירשו אכן בספר המלכות פסק דפרוץ כשימוז מורה כדמשמע פסק קמח דשיחובין: [ר"ף ב'] תשמא והוכי מלך פטורין בין ביום בין בלילה נראה לרמב"ם משום דבשמים וישנים בלילה להנאתן יטלין לעסוק לנאור עמי והוי הכל בכלל שוםק מלוא: [ע"ה] דקא מנער בריא דסירי והלכא כדבא ואם יב יהודים שכיחים להקין יין בסוכות ושהיה בה דמי לבריא דסירי דחייבין בסוכה אבי העזרי: [ע"ה] דלמח רבא מצטער פטור מן הסוכה כהב רבי' אליעזר מוחין בס"י פ"י שיש לו צער מן הסוכה ובגלגלו יולא דכעין דירה בעינן ואין דרך בני אדם לעמוד בדירותם בלער "ועיבור ללער כדתנן ירדו נשמים מלואימי ים לו ליפנות כו' ומי שאינו בקי

7. Shoalin
V' Dorshin

R' Eliyahu
Schlesinger
Rav of Gilo

ונראה דמחלוקת זו תלויה במה דיש לחקור בגדר דין זה שמקורו מדין "תשבו כעין תדורו" (כמבואר בספר יראים לרבי אליעזר ממיץ סי' תכא) האם בזה שאין הסוכה עשויה כדרך דירה, חל הפסול על הסוכה עצמה, או שאין הסוכה פסולה, אלא האדם הדר בה אינו מקיים מצות סוכה. כלומר, האם הפסול הוא על החפצא של הסוכה או על הגברא היושב בה שלא יצא בה ידי חובתו.

כמה נפק"מ יהיו לחקירה זו: א) שאם נאמר שהפסול הוא על החפצא של הסוכה ולא על הגברא, א"כ גם כשיעשה האדם שתי סוכות לעצמו, אחת לשינה ואחת לאכילה, שמצד האדם אין חסרון בדירתו, שהרי מקיים המצוה שפיר גם באכילה וגם בשינה, אבל החסרון הוא מצד הסוכה, שהרי בסוכה זו אי אפשר לקיים דרך דירה באכילה ובשינה, וא"כ הסוכה פסולה. משא"כ אם החסרון הוא מצד הגברא שפיר מתקיים בו דין תשבו כעין תדורו בשתי הסוכות ביחד. ב) כאשר הסוכה ראויה לאיש אחד שאינו מצטער בישיבתה ויכול גם לישון בה, אלא שאינה ראויה לבעל הסוכה לפי שהוא מצטער בה ואין לו סוכה אחרת. שאם החסרון הוא מצד הגברא, יתכן שאינו מקיים המצוה גם באכילה. אבל אם החסרון הוא מצד החפצא, א"כ שפיר ראויה הסוכה לכל חפצי הדירה היינו גם לאכילה וגם לשינה, שהרי יש אפשרות שינה לאדם.

הנה הגר"א בביאורו מביא מקור לדין זה משיעורי הסוכה ברוחב ובגובה וכן מחוק הריצפה, דלמה שיערו חכמים שצריך שתהא הסוכה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, שיהא סגי בראשו ורובו ותהא ראויה לשינה ולא לאכילה. וכן, למה צריך שיחא גובהה עשרה טפחים, גם בנמוכה מזה תהא כשירה, לפי שראויה לשינה, גם כשאינה ראויה לאכילה. וכן, למה צריך שתהא הריצפה חזקה בכדי לקבל כרים וכסתות, הרי גם בשאינה מחזקת אלא כובד האדם בלבד בלי כרים וכסתות היא ראויה לאכילה אע"פ שאינה ראויה לשינה – אלו תוכן דברי הגר"א. ומבואר מדבריו דהפסול הוא בחפצא של הסוכה ולא שאין הגברא יוצא ידי חובה.

וכבר העירו האחרונים מדברי הרמב"ן במלחמות ריש סוכה בביאור שיטת הרי"ף בסוכה קטנה שצריך שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, דלמה צריך גם שולחנו, משום שמא ימשך אחר שולחנו. וביאר הרמב"ן הטעם משום שאם אינה ראויה לאכילה בשולחנו, גם אינו יוצא בה בשינה ולכל מילי דסוכה עיי"ש. ומזה הוכיחו בשו"ת בית הלוי (ח"ג נגב) שו"ת אבני נזר (או"ח סי' תפ) והחזון איש (או"ח, קנג) דהרמב"ן אויל בשיטת המרדכי בשם ר"א ממיץ הנ"ל, ושם הרי הפסול בחפצא של הסוכה ולא בגברא וכמבואר בש"ס (סוכה גא) דסוכה שאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו אינה סוכה. גם החכ"צ שהבאנו לעיל הבין ברעת המרדכי דהפסול הוא בחפצא של הסוכה ולא בגברא, לפיכך אף אם יכול לקיים הדירה בשתי סוכות אחת לאכילה ואחת לשינה אינו מועיל. אלא שהחכ"צ עצמו חולק על דין זה וסובר שדין תשבו כעין תדורו הוא על ישיבת האדם ולא על הסוכה עצמה.

היוצא מן הדברים, דאם נאמר דהפסול הוא בחפצא והיינו בסוכה, דסוכה כזו שאינה ראויה לכל התשמישין שלה אינה סוכה כשירה אשר כפי הנראה זו דעת הרמ"א בשם המרדכי, וזו דעת הגר"א כנ"ל, הרי בנידון דידן אין יוצאין בסוכה כזו גם בזמן שאין צער או פחד לישיב בסוכה. אבל אם נאמר כדעת הפוסקים שאין הפסול בחפצא של הסוכה אלא הוא פסול בגברא שאינו מקיים מצות סוכה כשאינו יכול לעשות את כל תשמישיו בסוכה, אבל כאן שעכ"פ ביום יכול לעשות את כל תשמישיו בסוכה, יתכן ושפיר יצא ידי חובתו בישיבה בסוכה. ובזה גופא נדון כאן להלן.

13. He'ir Yosef
R' Yosef Aryeh
Lurintz

יוסף

סימן סב

האיר

קלד

כדי שלא יהא מטטער, וכ"ש שאין חיוצ לננות שמי סוכות, [ועיון בזכור"י סימן תרל"ט אות כ"ח דמקום שיש זינה והמאכלים קופאים שחייב ליתן המאכל על קערה שיש בתוכה מים חמים שלא יקרשו המאכלים, ויאכל בסוכה, ובסימן תר"מ אות ט' משמע בזכור"י דגם חייבים ליתן תגור בסוכה].

ובהאי ענינא דמטטער יש לעיין בהא דכתב המשנה ברורה בקימתן תרל"ט ס"ק מ"א משמיה דהזכורי יעקב דמי ששכב בסוכה ובשעת הגשמים סגרו לגגון ואח"כ פסק הגשם שאין לרדף לעלות ולפתוח הגגון דחשיב מטטער, יעו"ש, והנה בשעה זאת שהגגון סגור הרי הסוכה פסולה והיה כנפלה סוכתו, ופתיחת הגגון היא עשייתה דהסוכה, - ולכאורה פטור דמטטער לא שייכא אלא זישיבת הסוכה, אבל לא מעשייתה, [עיין בזכור"י סימן תר"מ ס"ק י"ג, ופשוט], ואם יורדים גשמים קודם החג ללא הפסקה, הגם שמטטער טובא בזיית הסוכה, מ"מ ודאי דחייב לננותה, דפטור דמטטער היינו זישיבת הסוכה דבעינן תשבו כעין מדורו, אבל בזיית הסוכה הוה כמו שאר כל עשיית הכשר המצוה דגם מטטער חייב, וא"כ מאי נפקמ"נ בין עשיית סוכה קודם לחג לבין נפלה סוכתו בחג, וכשסגר הגגון מפני הגשמים הוה כנפלה סוכתו, וממילא ל"ש בזה פטור דמטטער לעלות לגג ולפתוח הגגון כשפסקו הגשמים, - וחשבתי כמה דרכים לבאר להאי ענינא אבל לא עלה בידי דבר ברור, ומקום הנחמי למעיין.

כה, צד"ה זערא, ויש לעיין האם חייב אדם לעשות זה מוזג ואז לא יהיה מטטער, דאפשר דכמו שחייב להביא בגדים חמים ומלעות להנצל מהזינה הי"ג חייב להביא מוזג להינצל מהחום, אכן יש להלק דנמצא לעיל דהוסיף סך על הסוכה שלא תהא חמה פטור, שאין אדם חייב להוסיף בשעור הסוכה וזינה, וכל שמטטער בחפלא דסוכה פטור מינה, והא דחייב להביא לכרים וכסחות היינו דהנהו מילי ל"ה צננין הסוכה, אלא בנרות ישיבת האדם, וזוה חייב האדם לעשות מה שיכול כדי שיוכל לישיב בסוכה, וא"כ יש לדון דמוזג הוא תוספת צננין הסוכה שכן דרכו להיות קבוע צננין וחלק ממנו, ודבר זה אין חייבים, ולהאי סברא יש לדון דלהביא מאוורר חייבים ואין בזה פטור דמטטער, וחשיב כשאר כלי חשמלים שחייב להביאם לסוכה, וה"ה שבזמן הזינה יהא חייב ליתן תגור בסוכה, ועיון בפמ"ג במשנ"ז סימן תרל"ט ס"ק י"ג דמשמע דלהביא תגור לסוכה הוא רק מידת חסידות, ונראה דכל זאת בזמנא שהתגור היה מננה קבוע בקיר הדירה, וזה חשיב תוספת צננין שאין בזה חיוצ, אבל תגורים דידן שמוטלטלין אותם מחדר לחדר, הוה ככרים וכסחות שחייבים מעיקר דינא להעלותם לסוכה, ועיון בספר הליכות שלמה פ"ע אות ל"ז שהקשה מ"ט לא חייבים מדינא להכניס תגור בשעת הזינה, עוד הקשה שם בהליכות שלמה דמי שזנה סוכתו בזמנה שמטטער בזוקר מפני החמה, מ"ט לא יחייב לננות סוכה נוספת במערב, עיי"ש, ולפמ"ט כל שהזעיר בא מעצמות הסוכה וכדי להינצל מהזעיר לרדף להוסיף צננין הסוכה לא חייבים בהכי, שאין חיוצ להוסיף בחפלא דהסוכה

14. Rama
R. Moshe Isserles (1520-1572)

הגה (טז) (מג) ויעור משנתו (טור). מי שהווא לשן בספנה וירדו גשמים אין צריך לשער בכדי שיחלקקל התבשיל. דבגשמים מוצטים הוי צער לישן לשם ויובל לצאת (מהרי"ם). (מד) *וקל הפטור מן הספנה ואינו יוצא משם אינו מקבל עליו שער ואינו אלא (ז) (מה) *הדיעות (הג"מ פ"ח). וקשיצא מן הספנה מלח גשמים אל יבעט ויצא, אלא יצא בנקב, קעבד שמוזג כוס לרבו וישפכו על פניו (מהרי"ל): ח (מו) *נהגו שאין מקבצים על הספנה

15. Mishna Berurah
R' Yisroel Meir Kagan- Chafetz Chaim
1838-1933

שיקיצוהו קשיאור היום: (מד) וקל הפטור וכו'. בגון במצטער. ופרטי דיני מצטער יבאר לקמן בסימן תרמ, עין שם: (מה) הדיעות. קל-וחקר בזה למי שרוצה להתמיר קשיורים גשמים וליקל לספנה וליקבד לשם 'המצויא' וקבצת 'לישב בספנה' ואתר קל לאכל בבית, והרי ברכיה להשלה

16. Aruch Ha'Shulchan
R' Yechiel Michel Epstein
(1829-1908)

מן ודבריו צריכין ביאור דא"כ במדינות החמות שמצויים שם זבוכים בכל מקום ולהפך במדינות הקרות שהקור גדול וכמעט מהנמנעות לישן שם נפסדו את עצמיהם לגמרי מן הסוכה אך העניין כן הוא דהתורה אמרה תשבו כעין תרודו שתהיה הסוכה כביתו ודירתו ודבר ידוע שהארס שעושה לו דירה יחפש אתר המקום היותר הגון ואם יהיה מקום הגון ומקום שאינו הגון יבחר במקום ההגון אבל אם כל המקומות אינם הגונים בהכרח לעשות לו דירה אך שהוא וכמו כן בסוכה אם כל המקומות אינם הגונים מפני החום או מפני הקור פשיטא שמחוייב לעשות סוכה אך שיכול אמנם כשבידו לברור כגון שבמקום זה שולש הרוח או ריח רע או זבוכים ופרעושים ובמקום אחר אינם נמצאים מחוייב לעשות במקום שאין נמצאים ואם עשה במקום שנמצאים לא יצא ידי חובתו דאין זה כעין תרודו ולכן אין לעשות סוכה ברה"ד דאין אדם עושה דירתו ברה"ד אמנם בסיטא נראה דמותר דאע"פ שיש לחוש לנגבים שיגנובו החפצים מ"ס הוי דירה שיכול להכניסן לבית והדי גם בחצרות מצויים נגבים וזה שכתב רבינו הרמ"א דבמקום דסתוירא סלמסים או מנגבים לא יצא ידי חובתו זהו כשיש חשש שיפגעו בגופו דמקום כזה ודאי אינו ראוי לישן כלל אבל לא מפני נגיבת חפצים :

יג ולכן נלע"ד דהעיקר הוא הטעם הראשון משום צינה דבמדינות הצפוניות שלנו רוב שנים הזמן קר מאד בסוכות ואין לך מצטער יותר מזה וכמה פעמים שאפשר להתנוק כשישן שם ולברר זה כיון דקיי"ל מצטער פמור מן הסוכה כמ"ש בס' תר"ם ולפי הסוכות שלנו ברובא ברובא בהכרח להצטער בשינה בסוכה כמו שאנו רואין זה בחוש ומיעוטא דמיעוטא שלא יצטער בשינה בהסוכה ולכן נהגו להקל בזה ומ"מ אינה נקראת שאינה ראויה לשינה כמ"ש בסעיף י"א ואין לך אינה ראויה לשינה כסוכה ו' על ו' ומ"מ כיון דברוחק יכול לישן שם כשירה ומי שבאמת מצטער באופן זה פמור ואמנם הורא את דבר ד' יהרר לישן בסוכה :

17. Meiri

[דף ג', ב'] אע"פ שאמרו מצטער פטור מן הסכה אין ראוי לאדם לצאת ממנה דרך הדיטות ודרך מי שאינו קפיד על שאינו מקיים את המצוה אלא יוצא ממנה בהכרח ובדרך שכל הרואהו כשהוא יוצא יהא מכיר בו שהוא מוכרח על כך.

18. Halichos Shlomo
R' Shlomo Zalman Auerbach 1910-
1995

והגרדול יותר נ"ח וע"י צער משחו ה"י חולך להקטין. תיעע שו"ת מהרשיג ח"א סי' ל"ג. 124. כן נסגפק רבנו על מה שמפורסם (ראה מוע"ז ח"א סי' פ"ח, וחי"ח כהערות על הנ"ל) דהגרח"ע גרודזנסקי ז"ל נבגט פעם לסוכה לכבוד אורח ת"ח (הוא הגר"י וינבורג ו"ל) שכא אל"ו, אע"פ שהיה הגרח"ע ז"ל באותה שעה פטור מן הסוכה מדין מצטער, באמרו ראף שמצד מצ"ח סוכה הריחו פטור מי"מ ממצות הכנסת אורחים וכבוד התורה אינו פטור ומשום כך חוכה עליו להיות עמו בסוכה - האם היה עליו לברר או לאו. 125. חי כתי"י ועיקר פמ"ג סי' תר"מ משב"ז טק"ח שכתב רחולה שאין בו טבנה פטור מסוכה אע"פ דאי"א להנצל מצער, דמי"מ אינו יכול ליתן לבו לזבור יצי"מ וכו'. 126. שם. 127. פסקיו והערות שבש"ס הסוכה, אות כ"ט; וחי' כתי"י. ואולם אם הקושי אינו מחמת עצם הריוח בפניהם אלא שיש שם אנשים המלציגים עליו על ישיבתו בסוכה (כמו שמצוי לפעמים בבעלי תשובה וכו"ל), הורה רבנו רוראו אין זה צער הפוטר מן הסוכה, מפני שאין זה צער מחמת עצם הישיבה בסוכה, אלא מחמת קיום המצוה ע"ז, ומסוג צער כזה אדרבה עליו להתחזק ואל יבוש מפני